

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ Μεθόδου Ἀναλυτικῆς.

Η ἀναλυτικὴ μέθοδος, ἡ ὁποία λέγεται καὶ μέθοδος ὑρέσεως, προβαίνει μετὰ μίαν τάξιν σχεδὸν ἐκ θαμέως ἐναντίαν μετὰ τὴν τῆς συνθετικῆς· ἐπειδὴ αὐτὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὸ νὰ βάλῃ πρῶτον τὰς ἁπλὰς ἀρχάς, καὶ ἀπὸ αὐτὰς νὰ παχίξῃ δὲ νὰ διγάξῃ τὰς μερικωτέρας συνεπείας· ἐκείνη δὲ ἐναντίας ἀρχίζει ἀπὸ τῶν ἐξέτασιν τῶν μερικωτέρων πραγμάτων, δὲ νὰ ἀναβῇ εἰς τὰ καθολικώτερα· καὶ εἰς μὲν τὴν συνθετικῶς ὅλα οὐρίζονται καὶ διαιρῶνται καὶ διανεμόνται εἰς θεωρήματα, καὶ προβλήματα, καὶ πορίσματα, κ. τ. εἰς δὲ τὴν ἀναλυτικῶς ἐξ ἐναντίας δὲν εἶναι εἰς χῆσιν σχεδὸν κανόνος οὐρισμὸς, ἢ διαίρεσις, μήτε ἀναφέρονται καθόλα θεωρήματα, ἢ προβλήματα, ἢ πορίσματα, ἀλλὰ ὅλα εἶναι συνεπείαι, καὶ συνεχείαι, καὶ ἀναπτύσσονται ἀπὸ τῶν ἀνάλυσιν τῶν ιδεῶν, ὅπως λαμβάνονται εἰς θεωρίαν.

Λοιπὸν εἰς αὐτῶν τῶν μεθόδων, ἀντὶ νὰ βάλῃ κοροτήτερα τὰ ὀνόματα τῶν πραγμάτων, πρὶν ὧν ὁ λόγος, καὶ νὰ τὰ οὐρίσῃ, ἐκθέτει πρῶτον τὰς ἀπλὰς ἐννοίας καὶ ιδέας, ἀπὸ τὰς ὁποίας συνίστανται αἱ συνθέτοι, καὶ ἔπειτα προθέτει εἰς αὐτὰς τὸ ὄνομα· πρῶτον χάριν, θέλωντας νὰ ὀμιλήσω ἀναλυτικῶς πρὶν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς, ἀρχίζω ἀπὸ τὸ νὰ λέγω, ὅτι ὅπου τὰ ἐξωτερικὰ ἀντικείμενα κάμνουν κάμμιναν προσβολῶν ἐπάνω εἰς ἡμᾶς, κινῶν κάποια νήματα, ὅπως διγαίνων ἀπὸ τὸν ἐγκέφαλον, καὶ διεσκεδάζονται εἰς τὰ ἐξωτερικὰ μέρη τοῦ σώματος, ὅπως ὀνομάζονται αἰσθήσεις, καὶ ὅτι αὐτὰ τὰ νήματα, ὅπως ὀνομάζονται νεῦρα, διαπορρυσμύων εἰς τὸν ἐγκέφαλον τῶν προσγυνομύων κινήσιν, καὶ ὅτι αὐτὴ

ἢ κίνησις καὶ τρόπον ἀρρήτον καὶ ἄγνωστον μεταδίδεται εἰς τὴν ψυχὴν, καὶ ὅτι αὐτὴ ἢ ἐνέργεια, διὰ τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ αἰσθάνεται, λέγεται αἴσθημα, καὶ ὅτι ὁπότεν ἔχει ἔμφοροσύνῃς εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν πολλαῖα αἰσθήματα, ἐναχολεῖται ἰδιαίτερα, καὶ πλεονότερον πότε εἰς τὸ εἷνα καὶ πότε εἰς τὸ ἄλλο, καὶ ὅτι αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο, ὅπῃ λέγεται προσοχή, ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ.

Ἀντὶ τῆς διαρέσεως καταειδυμένται τὰ μέρη, διὰ τὰ ὅποια σύγκειται τὸ ὅλον, καὶ ἔπειτα προδέτεται τὸ ὄνομα τῶ ὅλῳ. ὡς ἀδείγματος χάριν, θέλωντας νὰ ὀμιλήσω περὶ τῶν γήινων ὑποκειμένων, ἀρχίζω διὰ τὸ νὰ λέγω, ὅτι διὰ αὐτὰ μερικὰ ἔχεν διοργανισμόν, κίνησιν αὐτοθέλητον, καὶ αἰσθησιν, καθὼς ὁ ἀνθρώπος, ὁ κύων, ὁ βῆς, τὸ πρόβατον, κ. τ. λ. καὶ ἄλλα ἔχεν μόνον διοργανισμόν, χωρὶς κίνησιν αὐτοθέλητον, μήτε αἰσθησιν· καθὼς τὰ δένδρα, τὰ χόρτα, τὰ γυνήματα, τὰ ὄσπρια, κτλ. καὶ ἄλλα τέλος πάντων δὲν ἔχεν μήτε διοργανισμόν, μήτε κίνησιν αὐτοθέλητον· καθὼς οἱ λίθοι, αἱ γαῖαι, τὰ ἄλατα, τὰ μέταλλα· ἔπειτα προδέτω ὅτι τὰ πρῶτα ὀνομάζονται ζῶα, τὰ δεύτερα φυτὰ, καὶ τὰ τρίτα ὀρυκτὰ· καὶ ὅτι ὅλα ὁμῶς ὀνομάζονται τὰ τέταρτα βασίλεια, εἶτ' ἐν καθολικῇ γῆν τῆς φύσεως.

Εἰς τὰς ἀποδείξεις σπανιώτατα μεταχειρίζονται συλλογισμόν· ἀν' ὅμως τύχη νὰ μεταχειρισθῶν, πάντοτε τίθεται προπότερα ἢ ἐπὶ μέγας, ἢ καθόλα πρότασις. Ὅθεν θέλωντας νὰ δείξω, ὅτι εἰς τὸ χόρτον, ὅπῃ ὀνομάζεται κοινῶς αἰσθητική, δὲν πρέπει νὰ ἀποδίδεται μία ἀληθινὴ αἰσθησις, θέλω ἀρχίσει λέγωντας ὅτι αὐτὸ τὸ χόρτον ἔχει ὅλῳ τῶν χαρακτῆρας, ὅπῃ ἀνήκεν εἰς εἷνα ἀπλῆν φυτὸν, ἔπειτα ὅτι εἰς κανεὶνα φυτὸν δὲν ἐφαῖν ποτε νὰ ἀνήκη ἢ δυναμὶς τῶ αἰσθάνεσθαι, καὶ ὅτι διὰ τῆς τῆς προτέρας νὰ ἀποφασκῆται καὶ διὰ αὐτὸ καὶ ἡ συστολή τῶ φύλλων, ὁπότεν τὸ θῆγη τινὰς, πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς εἷνα ἀπλῆν

ἀπλῆν ἢ μηχανικὸν ἐρεθισμόν, ὅπῃ προξενεῖται ἀπὸ τῆτο εἰς τὰς ἴσαστε.

Περισσότερον μεταχειρίζονται τῷ Ἐπαγωγῷ, καὶ τὸν Σωρείτῳ. Αἱ ποιότητες, φέρειπεῖν, ὅπῃ ἀνήκον εἰς τὰς ἡλικίας κλάσεις, εἰς τὰ δένδρα δηλαδή, ἢ εἰς τὰ ζῶα, συνάγονται διὰ τῆς ἐπαγωγῆς ἀπὸ τῷ ἀπειθρησιν ἢ δείξιν τῷ μερικωτέρων ειδῶν, ἢ ἀτόμων, εἰς τὰ ὁποῖα αἱ εἰρημῶσαι ποιότητες δεικνύονται. Θέλωντας, ἀδειγματος χάριν, νὰ δείξω τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ἀρχίζω ἀπὸ τοῦ νὰ ἀδειγμῶ με τὰς κανόνας τῷ Σωρείτῳ (Τμήμ. Γ'. Κεφ. Β'. Ἀρθ. Β.), ὅτι ἡ ψυχὴ νοεῖ· ἔπειτα δείχνω ὅτι ἡ ἀθαναστικὴ εἰσία πρέπει νὰ εἶναι ἀπλή· εἶτα ὅτι εἴα ὅν φύσει ἀπλῆν, εἶναι ἀδιαίρετον, ἐπειδὴ δὲν ἔχει μέρη· ὕστερα ὅτι ὄντας ἀδιαίρετον πρέπει νὰ εἶναι ἢ ἀφθαρτον, ἐπειδὴ ἡ φθορὰ προέρχεται ἀπὸ τῷ ἀλλυσιν τῷ μερῶν· ἀπὸ τοῦ ὁποῖον τέλος πάντων συνάγω ὅτι ἡ ψυχὴ, ὄντας φύσει ἀφθαρτος, θέλει εἶναι ἢ φύσει ἀθάνατος.

Ἰσέον ὅμως ὅτι εἰς τὴν χρῆσιν αὐτῆς τῆς μεθόδου, αἱ ἀναλύσεις, ὅπῃ γίνονται, πρέπει νὰ εἶναι πλήρεις, διὰ τὴν ἀνίσως, ὅταν ἀποδίδω τῷ εἴδει εἰδος ὄρα, ἀφήσω κάμμίαν ιδέα, ἢ ὁπόταν ἀπειθρημῶ τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα σύγκειται εἴα ὅλον, ἀλησμονήσω κάμμίαν, ἢ ὁπόταν κάμνω ἐπαγωγῷ, δὲν ἀναφέρω εἴα ἀειθμὸν ἀρκετὸν ειδῶν, ἢ ἀτόμων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει ἐκεῖνο τὸ κατηγορέμῳ, ὅπῃ ἔχω νὰ κατηγορήσω εἰς ὅλον τὸ γένος, ἢ εἶδος, ἀνίσως εἰς τὰς ὑπαλληλέσας ἐπαγωγὰς, ἢ σωρείτας δὲν εἶναι ὅλαι αἱ προτάσεις, ἢ καθ' ἑαυτὰς ἐναργεῖς, ἢ καλὰ ἀποδεικνύμαι, ὅλαι αὐταὶ αἱ ἀναλύσεις πίπτειν ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ δὲν ἔμπορεῖ νὰ συμπερανεθῇ ἀπὸ αὐτὰς τίποτε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Παραλληλία, εἴτ' ἔμ σύγκρισις τῆς δύο Μεθόδων Σωφιστικῆς Ἐ Α' μαλυτικῆς.

Οἱ Παλαιοὶ τὸ εἶχαν διὰ ἀξίωμα, ὅτι ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος χρησιμῶς μόνον εἰς εὔρεσιν τῆς ἀληθείας, διὰ τὴν τὴν προβάλλη ὅμως τινὰς, ἢ τὴν τὴν δείξῃ εἰς ἄλλον, πρέπει τὴν μεταχειρισθῆ τὴν συσθετικῶς.

Ὁ Ἄββα Κονδυλίας ἐκινήθη μὲ σφοδρότητα μεγάλῳ ἀναντίον εἰς αὐτὸ τὸ ἀξίωμα, ἀποφαινόμενος εἰς πολλὰ μέρη τῆς συγγραμμάτων τε, ὅτι ἡ ἀναλυτικὴ μέθοδος εἶναι μάλιστα ἡ μόνη καὶ ἀληθῆς μέθοδος, ὅχι μόνον τὴν ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ καὶ τὴν τὴν διδάξῃ εἰς ἄλλον. Μὲ τῆτο μόνον τὸ μέσον, ἔλεγε, ἢμπορεῖ τὴν φθάσῃ τινὰς εἰς τὰ ἀληθινὰ στοιχεία τῆς πραγμάτων, τὴν δώσῃ πλήρεις καὶ ἀκριβεῖς ιδέας, τὴν δείξῃ τὴν ἀμοιβαίαν συσφαιαν καὶ ἐξάρτησίν των, διὰ τὴν συσφαιῇ ὅρθα καὶ ἀκριβῆ συμπεράσματα.

Ὅμως, μὲ ὅλον ὅπῃ αὐτὰ τὰ προτερήματα τῆς ἀναλυτικῆς μεθόδου φαίνονται ἀναντίρρητα, ἢθελα μὲ ὅλον τῆτο, πρέπει τὴν ἀποφασίσω ποία ἀπὸ τὰς δύο πρέπει τὴν προτιμῆται, τὴν γῆν μία διὰσολῆ καὶ τῆς ποιότητος τῆς ὑποθέσεων, καὶ ὅν πραγματῶνται, καὶ τῆς προσώπων, εἰς τὰ ὅποια ἀποβλέπεν τὰ συγγραμματα.

Εἰς ἐκεῖνα τὰ συγγραμματα, ὅπῃ πραγματῶνται τὰ πράγματα καὶ βάθος, καὶ ἀπόδεικνύονται εἰς πρόσωπα συσθετισμῶν ἢδη εἰς τὴν μελέτῃ, καὶ εἰδήμονα ἐν μέρει τὴν ἀχίσον εἰς τὰς ὑποθέσεις, καὶ ὅν ὁ λόγος, ἐγὼ δὲν δεισκω βέβαια ἄλλῃ μεθόδον καλλιτέραν ἀπὸ τὴν ἀναλυτικῶς. διὰ τὴν αὐτὴ μόνη

ἢμπορεῖ νὰ εἰσάξῃ τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἐσωτερικὴν καὶ ἢ ἀληθινὴν γνῶσιν τῶν πραγμάτων· αὐτὴ μόνη ἢμπορεῖ νὰ ἀναπτύξῃ τὰς ἀρχάς των· καὶ ἐπειδὴ προβαίνει μὲ τὴν ἰδίαν τάξιν τῆς δόξσεως, προξενεῖ μίαν μεγαλωπία τέρψιν εἰς ἐκεῖνον, ὅπως ἀναγινώσκει, ἢ ἀκρίει, ὅτι αἱ ἀλήθειαι φαίνονται ὅτι ἔρχονται οἴκοθεν ἀπὸ κάτω εἰς τὰς ὀφθαλμύς μας, ἢ ὅτι ἄριστότερον τὰς βλέπομεν ἡμεῖς οἱ ἴδιοι, ἢ τὰς μανθάνομεν ἀπὸ ἄλλης.

Εἰς τὰ συγγράμματα ὅμως, ὅπως ἔχεν σκοπὸν νὰ δώσῃ μόνον μίαν ἀπλήν γνῶσιν τῶν πραγμάτων, καθὼς εἶναι ὅλαι αἱ ἐπιτομαί, ὅπως ἀπόθυσονται εἰς πρόσωπα, τὰ ὅποια δὲν ἔχεν ἀκόμι εἰδησιν τῆς ὕλης, ἢ ἢς ὁ λόγος, ἢ δὲν εἶναι ἀκόμι ἰκανῶς συνηθισμῶνα εἰς τὴν μελέτην, καθὼς ἀκολουθεῖ εἰς τὰ ἀριστότερα σοικειῶδη βιβλία, ἀμφιβάλλω αὖ ἢ ἀναλυτικὴ μέθοδος, ἢ ἀκολουθεμῶνη μὲ αὐστηρότητα, ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ὠφελιμωτέρα. Εἰς τὴν πρώτῃν περίεασιν, ἐπειδὴ ἢ ἀνάλυσις δὲν ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ἐντελής· καὶ μοι φαίνεται ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ μὴν τὴν κάμη τινὰς, ἢ νὰ τὴν κάμη ἀτελῶς· εἰς τὴν δεύτεραν, ἐπειδὴ φοβῶμαι μήπως οἱ ἀρχαῖοι, μάλιστα αὖ τύχη νὰ εἶναι νεοί, ἢ τὸ χειρότερον, παιδία, δὲν ἢμπορῶν νὰ τὴν καταλάβω ἀρκετά.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἐκεῖνος, ὅπως δὲν εἶναι πολλὰ συνηθισμῶνος εἰς τὸ νὰ σκέπτεται, μὲ δυσκολίαν ἢμπορεῖ νὰ ἀκολουθήσῃ μίαν μακρὰν ἀναλυτικὴν σειράν ἐπαγωγῶν, αἱ ὅποιαί πολλαῖς φοραῖς εἶναι τέτοιαι, ὅπως δὲν ἢμπορεῖ τινὰς νὰ προῖδῃ πῶς ἔχεν νὰ καταστήσῃ, πρὸ τῆς νὰ φθάσῃ εἰς τὸ τέλος, καὶ εἰς τὰς ὁποίας, ἀνίσως κοπῆ ἢ συνέχεια, συμβαίνει ἐκεῖνο, ὅπως ἀκολουθεῖ εἰς τὰ μαργαριτάρια, ὅπως σκορπίζονται.

Διὰ τῆτο ἐγὼ νομίζω ὅτι εἰς τὰ σοικεῖα, ἢ καλλίτερα μέθοδος, εἶναι μία σύθετος καὶ ἀπὸ τὰς δύο. Νὰ θέτῃ τινὰς προπῆτερα εἰς λαβύρινθον ἐργασίων,

σμων, αιτημάτων, αξιωμάτων, καθώς κάμνεν οἱ σωφειτικοί, μοι φαίνεται βέβαια ὅτι ἐπιφορτίζει τὸ ὄρα τῶ μνήμῳ μὲ εἷα σωρὸν ὀνομάτων, καὶ πραγμάτων συνεχωμένων, τὰ ὅποια δεῖ τῶ φυσικῶ τας ἀλλοτριότητες εἶναι δύσκολα νὰ μνημονόωνται, καὶ ὀχληρὰ δεῖ νὰ τὰ μάθῃ τινὰς· ἐπειδὴ δὲ φαίνεται ἀκόμι πρὸς τί τέλος ἀποθυώνονται. Παρομοίως νὰ διαιρῆ, καὶ νὰ ὑποδιαιρῆ εἰς ἀρχῆς τὸ ὅλον εἰς χίλια μέρη, καὶ νὰ τὰ κάμνῃ κόνιν, καθώς ἔλεγε ὁ Σκύε- κας, μοι φαίνεται εἷα μέσον ἰκανὸν δεῖ νὰ τὰ συγ- χεῖν ἡμερώτερον, ἢ δεῖ νὰ τὰ διδκενίζη.

Νὰ ἀρχίζη ὅμως ἀπὸ εἷα ἡλικὸν ὄρισμὸν τῶ πράγ- ματος, ἢ ὁ λόγος, ἔπειτα νὰ τὸ διαιρῆ εἰς τὰ κυριώτερα μέρη τε, καὶ ἀκολέθως καταντήσας εἰς κά- θε μέρος νὰ δίδῃ καὶ αὐτῶ τὸν ὄρισμὸν, καὶ νὰ προ- θέτῃ, ὅπῃ τὸ καλεῖ ἡ χρεία, τῶ ὑποδιαίρεσιν τῶ μικροτέρων μερῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια σύγκειται καὶ αὐ- τὸ, μοι φαίνεται βέβαια εἷα μέσον πολλὰ καλλίτε- ρον, δεῖ νὰ δώσῃ εἰς εἷα ἀρχαίον μίαν σαφῆ ἰδέαν τῶ πραγμάτων, ἢ νὰ τὸν ἐμβάσης συγκεχυμένως μὲ τῶ ἀνάλυσιν εἰς εἷα τὸπον ἀγνώρισον, καὶ ἐ- κείθεν νὰ τὸν ὀδηγῆς δεῖ μέσῃ μακρῶν τείβων, τῶ ὁποίων δὲ βλέπει τὸ τέλος, μήτε ἰξόρει πῶ δὲ- γαίνεν.

Διὰ ἄλλα δύο αἷτια νομίζω ὅτι εἰς τὰς σοικειώ- δεις πραγματείας πρέπει νὰ προτιμῆται εἷας ἀκει- βῆς ὄρισμὸς ἀπὸ τῶ μέθοδον τῆς ἀναλύσεως· πρῶ- τον, ἐπειδὴ εἰς εἷα ἀρχαίον, ὅπῃ ἀκέραι, ἢ ἀναγι- νώσκει εἷα νέον ὄνομα, ἢ προσοχήτε ἡμερίζεται πολλὰ καλλίτερα ὑπὸ τῆς ἡμεργείας, δεῖ νὰ ἐξετά- σῃ νὰ μάθῃ ποία εἶναι ἡ σημασία αὐτῶ τῶ ὀνόμα- τος, ἢ δεῖ ὅποταν βλέπῃ, ὅτι τῶ παρρησιάζονται πρῶτον μὲ τῶ ἀνάλυσιν ἰδέαι, ὅπῃ δὲ ἰξόρει ἀ- κόμι πῶ ἔχεν νὰ τελειώσεν, καὶ ἔπειτα ἀκέραι τέλος πάντων νὰ προφέρηται τὸ ὄνομα. Δεύτερον, ἐπειδὴ εἶ- ναι πολλὰ δὲκολώτερον νὰ κρατήσῃ τινὰς εἰς τὸν μνή- μῳ

μίωτε εἴνα δεισμόν, ἀλλὰ μίαν ἀνάλυσιν. Ἀνίσως
 ἀδιδείγματος χάζει τῷ εἰπῶ, ὅτι ἡ θέλησις εἶναι
 ἡ δυνάμις, ὅπερ ἔχει ἡ ψυχή νὰ κλίνη εἰς τὸ νὰ
 δέχεται, ἢ νὰ φύγη εἴνα πράγμα, καὶ ἀπὸ δύο πράγ-
 ματα προκείμενα νὰ ἐκλέγη τὸ εἴνα ὑπερότερον πα-
 ρὰ τὸ ἄλλο· αὐτὴ ἐρωτηθεῖ τί εἶναι ἡ θέλησις, ἢ καὶ
 αὐτὴ ἀκέραια μόνον καὶ προσφερθεῖ αὐτὸ τὸ ὄνομα, εὐκο-
 λα θέλει ἢ ἢμπορέση νὰ ἀποκριθεῖ εἰς ἄλλας, ἢ εἰς
 τὸν ἑαυτὸν τι εἶναι ἡ θέλησις, ἐπαναλαμβάνοντας
 τὸν δεισμόν. Ἀνίσως ὅμως τῷ εἰπῶ, ὅτι ἡ πείρα
 καὶ ἡ ἐσωτερικὴ αἰδήσις μᾶς δείχνει ἀκαταπαύτως,
 ὅτι ὅποια μᾶς προστεθεῖ καὶ εἴνα πράγμα, ἔχομεν εἰς
 τὸν ἑαυτὸν μᾶς τὴν δυνάμιν νὰ τὸ ἐκλέξωμεν, ἢ νὰ
 τὸ ἀποφύγωμεν· καὶ ανίσως μᾶς προβληθεῖν δύο πράγ-
 ματα εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἔχομεν ὁμοίως τὴν δύ-
 ναμιν νὰ ἐκλέξωμεν τὸ εἴνα ὑπερότερον, ἀλλὰ τὸ
 ἄλλο· λοιπὸν αὐτὴ εἶναι ἡ δυνάμις ἐκείνη, ὅπερ ὀνο-
 μάζεται θέλησις· ανίσως, λέγω, τῷ εἰπῶ ἔτσι,
 δεῖν ἰξῶρω αὐτὸ εἴνα ἀρχαίος, ὁ ὁποῖος ἐμελέτησε
 καὶ ἐκατάλαβεν αὐτὴν τὴν ἀνάλυσιν, ἀφ' ἧ ἐρωτηθεῖ
 τί εἶναι ἡ θέλησις, ἢμπορέση νὰ ἀποκριθεῖ ἐπε-
 προχεύτως, καθὼς ἐκεῖνος, ὅπερ ἐμελέτησε τὸν δει-
 σμόν· ἐπειδὴ ἡ μνήμη ἀνακαλεῖ τὰς ιδέας μὲ τὴν
 ἰδίαν τάξιν, ὅπερ τὰς ἐμάθε, καὶ ὄχι μὲ τὴν ἀντί-
 στροφον· δεῖν τὸ ὁποῖον ἢμπορεῖ κάθε εἴνα νὰ πληρο-
 φορηθεῖ, δοκιμάζοντας ανίσως ἢμπορῆ νὰ ἐπαναλαμ-
 βαῖν μετ' ἀντίστροφον τάξιν τὸ ,, Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πη-
 λιοῖδεω Ἀχιλῆος, μετ' ἰδίαν δυσκολίαν, ὅπερ τὸ
 ἐπαναλαμβάνει μετ' ὀρθὴν τάξιν. (1)

Ὁμοίως

(1) Τινες, δεῖν νὰ ἀφαιρίσκει αὐτὴν τὴν δυσκολίαν, ἀπεφά-
 σισαν, βάνοντας πρῶτον τὴν ἀνάλυσιν, καὶ προσδέταν ἔπειτα τὸν
 δεισμόν· τὸ ὁποῖον δυνάται νὰ χρησιμεύσῃ, μάλιστα ὅποια ὁ
 δεισμός, ἀπὸ μίαν προγεγραμμένην ἀνάλυσιν ἢμπορῆ νὰ λάβῃ με-
 γαλιέτην φῶς· καθὼς ἀκόμη δυνάται νὰ εἶναι χηρῶν τὸ κα-

μετα-

Ὀμοίως καὶ εἰς τὴν διαίρεσιν πολλὰ δὺκολώτερα ἢμπορεῖ εἷας ἀρχαίως νὰ ἐνθυμηθῆ εἰς πόσα μέρη διαρεῖται μία ὕλη, ὅποτεν ἀκὴ νὰ ὀνομάζων πρώτον τὸ ὅλον, καὶ ἔπειτα τὰ μέρη, ἢ ὅποτεν ἀκὴ νὰ ὀνομάζωνται πρώτον τὰ μέρη, καὶ ὕστερον τὸ ὅλον. Παραδείγματος χάριν, καλλίτερα θέλει ἐνθυμηθῆ πόσαι εἶναι αἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς, ἀίσιως ἀκὴ ὅτι εἶναι πρῶτε, δηλαδή αἰθήσεις, σκέψεις, μνήμη, θέλησις, καὶ ἐνέργεια, ἢ ἄλλως ἢ θελα τῆ κάμνη μίαν μακρὰν ἀνάλυσιν, δείχνωντας ὅτι ὅποτεν εἷα ἀντικείμενον κάμνη προσβολῶ εἰς τὰς αἰθήσεις, ἢ ψυχὴ ἔχει τὴν δυνάμιν τῆ νὰ εἰδοποιῆται, καὶ ὅτι αὐτὴ ὀνομάζεται δυνάμιν τῆ αἰθωῖσθαι, ἢ αἰθήσεις· καὶ ὅτι ὅταν ἔχη πολλὰ αἰθήματα ὁμόχρονα, ἔχει τὴν δυνάμιν νὰ προσηλῶνῃ τὴν προσοχλῶτῆς ἢ ἢ σφόδρον εἰς εἷα ἢ εἰς ἄλλα, καὶ νὰ τὴν διαβιβάσῃ ὑπὸ εἷα εἰς ἄλλο, καὶ ὅτι αὐτὸ ὀνομάζεται σκέψις, κτλ.

Ὅσον δὲ ἔχει τὰ αἰτήματα, καὶ ἀξιώματα, καὶ ἄλλα παρόμοια πράγματα, εἶπα ἤδη ὅτι νομίζω πῶς εἶναι μία ἐπίδειξις ἀνωφελῆς νὰ τὰ σφενδονίσῃ τινὰς πρὸ τῆ νὰ ἰξέρῃ πῶς, καὶ εἰς τί ἔχον νὰ χρησιμώσῃ.

Ὅποτεν ὅμως ἢμπορῶν νὰ χρησιμώσῃ εἰς τὸ νὰ δείξῃ δὺκολώτερα μίαν ἀλήθειαν, ὅπῃ κρέματα ἀπὸ αὐτὰ, δὲν θέλω νομίσῃ ὅτι εἶναι ἀνωφελές νὰ τὰ ἀνακαλῶν, καὶ νὰ τὰ μεταχειρίζωνται καὶ αὐτὰ.

Μάταιον καὶ παιδαριῶδες νομίζω προσέτι καὶ τὸ νὰ διχρῶν, καθὼς ἔκαμναν πολλοὶ, καὶ τὰς μεταφυσικὰς,

μεταχειρίζηται τις κάμνισιν φερὰν μίαν τὴν ἀνάλυσιν, μάλιστα εἰς τὰ εὐκόλα καὶ σιωπῆμα· τῆτο δὲ, καὶ ἔχει νὰ ἀλλάξῃ μέθοδον, καὶ ἔχει νὰ δῶσῃ μίαν ἰδέαν καὶ τῆς ἀναλυτικῆς. Ἀλλὰ τὸ νὰ εἷων παύσῃ τὴν μίαν μετὰ τὴν ἄλλην μέθοδον, δὲν δυνάται νὰ ἀποξενήσῃ ἄλλοτι παρὰ ἀνωφελῆς καὶ βαρετῆς ἐπαναλήψις.

κὰς, ἢ ἠθικὰς, καὶ πολιτικὰς, ἢ φυσικὰς ὕλας εἰς θεωρήματα, καὶ προβλήματα, καὶ ποιήματα, καὶ χόλια (1). Ὡφέλιμον ὅμως νομίζω νὰ τὰς διαίρῃν εἰς βιβλία, μέρη, τμήματα, κεφάλαια, ἄρθρα, ἀδάγραφοι, καὶ ἀειθμοί· καὶ νὰ ποταίττην εἰς τὴν ἐπιγραφῇ τῆς καθέ βιβλίας, ἢ μέρος, ἢ τμήματος ἐκεῖνο, ὅπως φερέχεται, καὶ νὰ ἀδικλείῃ ὀλίγα τινὰ εἰς καθέ ἀειθμόν, ἢ ἀδάγραφον, ἢ ἄρθρον, ἵνα νὰ βλέπῃ καθέ εἰς, ὅπως ἐπιχειρίζεται νὰ ἀναγνώσῃ, ἢ νὰ ἀσπιδάξῃ κανένα πρᾶγμα, ἀπ' ἀδείας τὸν δρόμον, ὅπως ἔχει νὰ ἀκολουθήσῃ· καὶ νὰ ἡμπορῇ νὰ ἔχῃ συχνὰς ἀναπαύσεις, καὶ νὰ σταθῇ ὅταν τὸ ἀρέσῃ, χωρὶς νὰ φοβῆται, μήπως ἡ ἀνάπαυλα τῆς ἀσπιδῆς, ἢ τῆς ἀναγνώσεως τὸν βλάψῃ εἰς τὰ ἀκόλεθα.

Ἐἴνα διεξοδικώτατον κεφάλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον δεῖν δέισκει τινὰς νὰ ἀναπαυθῇ, ἀλλὰ ἀφ' οὗ τὸ τελειώσῃ, ἔξιππάζει πολλὰ ἐκεῖνον, ὅπως ἐπιχειρίζεται νὰ τὸ ἀναγνώσῃ, πολλῶ μᾶλλον ὅταν εἶναι εἷνα τμήμα, ἢ εἷνα μέρος, ἢ εἷνα βιβλίον ὀλόκληρον, χωρὶς διαίρεσιν κεφαλαίων.

Ὅσον δὲ ἵνα τὸν ἔσπον τῆς ἀποδείξεως τῆς ἀποκειμένων ἀληθειῶν, δεῖν θέλω βέβαια νὰ ἀκολουθῆται ἡ χολασικὴ καὶ ἀρχαία μέθοδος τῆς συλλογισμῶν, μήτε νὰ ἀροβαίρη μὲ τὸ, ἐνίσταμαι, καὶ ἀποκείνομαι, μὲ τὸ, σύμφημι, καὶ ἀπόφημι, καὶ διαίρῶ· πλὴν δεῖν θέλω πάλιν καὶ νὰ νομίζῃν ἐλάττωμα τὸ νὰ κάμῃν εἷνα συλλογισμόν, ὁπόταν τὸ ἀπαιτῇ ἡ χρεία, ἢ μίαν διαίρεσιν, ἢ ὁποῖα ἀφαιρῇ τινὲ δυσκολίαν, καὶ δείχνει τὸ ἐλάττωμα τῆς ἐναντίως σοφίσματος, ἢ ἀλλοιογισμῶ. Ὅσον θέλει εἶναι εἰς χῆσιν πότε ὁ συλλο-

λο-

(1) Τὸ δὲ καὶ τινὲ Γραμματικῶν εἰς θεωρήματα, προβλήματα, ποιήματα, χόλια, καὶ συνεπέας διαίρειν, καὶ τῆσαι αἰχρῶν.

Κεφ. Γ'. Σύγκρι. Σωφ. ἔ' Α' μαλ. 195

λογισμὸς, πότε τὸ ἐνθύμημα, ἢ τὸ ὀπιχείρημα, ἢ τὸ δίλημμα, ἢ ὁ σωρείτις, ἢ ἡ ἐπαγωγή, καθὼς ἤθελε τὸ ἀπαιτήσιον ἢ χρεία· καὶ μάλιστα θέλει εἶναι εἰς χῆσιν ὁ ἔσος τῶν ὀπιχειρῶν, ὅπῃ εἴπαμεν εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν τριῶν Τμημάτων (Σελ. 81.), πῶς εἶναι ὁ ἀπλῆστερος ἢ φυσικώτερος, τῶν ἑσῶν νὰ προβάλλεται ἀπ' ἀθείας ἢ ἀπλῶς ἐκεῖνο, ὅπῃ ἔχει νὰ ἀποδειχθῆ, καὶ ἔπειτα νὰ προδέτωνται οἱ λόγοι, χωρὶς καμμίαν διαλεκτικὴν τέχνην.

Αὕτη εἶναι ἡ Μέθοδος, ὅπῃ ἐγὼ νομίζω καλλιτέραν, τελευτήσων εἰς τὰ σοικειώδη βιβλία· ἀφίνω ὅμως εἰς ἄλλας νὰ κείνεν αὐτὴ ἐγὼ φρονῶ καλῶς, ἢ κακῶς.

Π Ι Ν Α Ξ

Τ Ο Υ Β. Τ Ο Μ Ο Υ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.	1
ΤΜΗΜΑ Α'. Περὶ τῆς λέξεων.	3
Κεφ. Α'. Περὶ τῆς διαφορῶν εἰδῶν τῆς λέξεων.	6
Κεφ. Β'. Ποῖα εἶδη λέξεων εἶναι ἀναγκαιότερα εἰς δὴ- λωσιν τῆς νοημάτων τῆς ψυχῆς.	8
Κεφ. Γ'. Περὶ ἀρχῆς καὶ διάρκειας τῆς λέξεων.	12
Κεφ. Δ'. Περὶ τοῦ πολυπλασιασμοῦ τῆς λέξεων.	20
Κεφ. Ε'. Περὶ κλίσεων τῆς λέξεων, καὶ τῆς κανόνων τῆς συστάξεως.	24
Ἄρθρον Α'. Περὶ ποικιλότητος, ἢ μεταβολῆς τῆς καταλήξεως τῆς Ονομάτων, Ἀντωνυμιῶν, καὶ Με- τοχῶν.	αὐτόθι.
Ἄρθρον Β'. Περὶ τῆς μεταβολῆς τῆς καταλήξεως τῆς Ῥημάτων.	26
Ἄρθρον Γ'. Περὶ τῆς Κανόνων τῆς Συστάξεως.	28
Κεφ. ς'. Περὶ τῆς ὠφελείας, ὅπως προξενῶν αἱ λέ- ξεις εἰς τὴν αὐξήσιν καὶ τελειότητα τῆς ἀνθρωπίνων γνώσεων.	32
Κεφ. ζ'. Περὶ τινῶν ἄλλων διαφορῶν καὶ διακρίσεων τῆς λέξεων.	40
Κεφ. η'. Περὶ χρήσεως καὶ καταχρήσεως τῆς λέξεων.	43
ΤΜΗΜΑ Β'. Περὶ Προτάσεων.	47
Κεφ. Α'. Περὶ Προτάσεων συμπεπλεγμένων καὶ ἀ- πλῶν, εἴθε καὶ εἴθε τῆς ἀρχικῶν καὶ παρεμπιπτε- σῶν.	51
Κεφ. Β'. Περὶ Προτάσεων συυθέτων.	59
Κεφ. Γ'. Περὶ τινῶν εἰδῶν Προτάσεων, αἱ ὅποια ἀνα- φέρονται εἰς τὰς συμπεπλεγμένας καὶ συυθέτους, ἢ εἴθε τῆς μὴ εἴθε, καὶ τῆς ἐκθετικῶν.	64

Α' ρθρ. Α'. Περὶ τῆς Τροπολογικῶν.	64
Α' ρθρ. Β'. Περὶ τῆς Ἐκθετικῶν.	66
Κεφ. Δ'. Περὶ ποιότητος καὶ ποσότητος τῆς Προτάσεων, ἢ ἑστὶ καταφατικῶν καὶ ἀποφατικῶν, τῆς καθόλου, καὶ τῶν ἐπὶ μέρους, καὶ τῆς καθ' ἕκαστα.	70
Κεφ. Ε'. Περὶ τῆς ἀντικειμένων πρὸς ἀλλήλας Προτάσεων.	73
Κεφ. ς'. Περὶ τῆς Ἀντιτρόφων Προτάσεων.	75
Κεφ. Ζ'. Περὶ τῆς ὀνομάτων, δι' ὧν οἱ Γεωμέτραι μά- λιστα ἔχασέθεν ἑξήκοντα εἶδη Προτάσεων.	78
ΤΜΗΜΑ Γ'. Περὶ Ἐπιχειρήσεων.	80
Κεφ. Α'. Περὶ Συλλογισμῶν, Ἐνθυμήματος, καὶ Ἐπιχειρήματος.	83
Α' ρθρ. Α'. Περὶ Συλλογισμῶν ἐν γῆρι.	84
Α' ρθρ. Β'. Περὶ Συλλογισμῶν Ἀπλῶν.	85
Α' ρθρ. Γ'. Περὶ Παραλογισμῶν, ἢ ψεύδοσυλλογισμῶν, καὶ τῶν αἰτίων, ἐξ ὧν προκύπτουσιν.	89
Α' ρθρ. Δ'. Περὶ Συλλογισμῶν Συυθέτων.	95
§. Α'. Περὶ τῶν Ὑποθετικῶν.	αὐτόθι.
§. Β'. Περὶ Συμπλεκτικῶν.	98
§. Γ'. Περὶ Διαζευκτικῶν.	99
Α' ρθρ. Ε'. Τίνι ῥόπῳ οἱ συυθετοὶ Συλλογισμοὶ ὑπάγονται εἰς τὸν καθόλου Κανόνα τῆς ἀπλῶν.	100
Α' ρθρ. ς'. Περὶ Ἐνθυμήματος,	102
Α' ρθρ. Ζ'. Περὶ Ἐπιχειρήματος.	103
Παράρτημα. Περὶ τῶν Κανόνων τῶν Συλλογισμῶν κατὰ τὰς Διαλεκτικὰς.	105
Κεφ. Β'. Περὶ Διλήμματος, Σωρείτε, καὶ Ἐπαγωγῆς.	112
Α' ρθρ. Α'. Περὶ Διλήμματος.	αὐτόθι.
Α' ρθρ. Β'. Περὶ Σωρείτε.	114
Α' ρθρ. Γ'. Περὶ Ἐπαγωγῆς.	116
Κεφ. Γ'. Περὶ τῶν πηγῶν τῶν Ἐπιχειρημάτων.	118
Α' ρθρ. Α'. Περὶ τῶν ἀποδείξεων, ἑστὶ τῶν ὁποίων πρέπει γὰρ δεῖχθῆναι ἢ ὑπαρξίς, ἢ ἀνυπαρξία ἐνός πράγματος, ἢ ἐνός γένους.	120

§. Α'. Περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν πραγμάτων, καὶ τῶν ἁπομύων.	120
§. Β'. Περὶ τῆς ἀνυπαρξίας τῶν πραγμάτων, καὶ τῶν ἁπομύων.	125
Ἀ'ρθρ. Β'. Περὶ τῶν ἀποδείξεων, εἰς τῶν ὁποίων πρέπει νὰ δειχθῇ ἡ ποιότης τῶν πραγμάτων.	128
Ἀ'ρθρ. Γ'. Περὶ τῶν ἀποδείξεων, εἰς τῶν ὁποίων δείχονται αἱ ἀναφοραὶ τῶν πραγμάτων.	130
Ἀ'ρθρ. Δ'. Περὶ τινῶν ἄλλων ἁρμικῶν πηγῶν τῶν ἐ- πιχειρημάτων.	131
ΤΜΗΜΑ Δ'. Περὶ Σοφισμάτων.	134
Κεφ. Α'. Περὶ τῶν ἀπὸ τὰς λέξεις Σοφισμάτων.	136
Κεφ. Β'. Περὶ τῶν Σοφισμάτων, ὅπῃ ἐνυπολαμβάνου- ν εἰς τὰς ἀποφάσεις, ἢτοι εἰς τὰ πράγματα.	139
ΤΜΗΜΑ Ε'. Περὶ Διαλέξεων.	148
Κεφ. Α'. Κανόνες ἁρμικοὶ ἀδαστηρητέοι εἰς καθεὶ Διά- λεξιν.	149
Κεφ. Β'. Περὶ ἁφύρων ἔσπων τῶ ἁλέγεσθαι.	153
Κεφ. Γ'. Περὶ τῶ ποῖοι ἔσποι ἁλέξεων εἶναι ὠφε- λιμώτεροι εἰς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας.	157
Κεφ. Δ'. Περὶ Διαλέξεων ἰδίων εἰς γύμνασιν τῶν νέων.	161
Κεφ. Ε'. Περὶ τῶν δημοσίων ἁλέξεων, ὅπῃ γίνον- ται εἰς ἀπόπειραν τῶν νέων.	166
ΤΜΗΜΑ Σ'. Περὶ Μεθόδου.	171
Κεφ. Α'. Περὶ Μεθόδου Συμθετικῆς.	172
Ἀ'ρθρ. Α'. Περὶ τῶ Οἰσμῶ.	174
Ἀ'ρθρ. Β'. Περὶ Διαρέσεως.	180
Ἀ'ρθρ. Γ'. Περὶ Ἀξιωμάτων, Αἰτημάτων, Θεωρη- μάτων, Προβλημάτων, κτ.	183
Κεφ. Β'. Περὶ Μεθόδου Ἀναλυτικῆς.	186
Κεφ. Γ'. Παραλληλία, εἴτ' ἐν σύγκεισιν τῶν δύο Με- θόδων Συμθετικῆς, καὶ Ἀναλυτικῆς.	189